

“Wat kan een nieuw collectiegebouw voor Rotterdam betekenen?”

Verslag van de informatie bijeenkomst georganiseerd door een aantal betrokken Rotterdammers en de Vrienden van Het Park op 2 april 2015 in de Hoboken Salon van het Natuurhistorisch Museum.

Aanleiding

Binnenkort zal de Rotterdamse politiek zich uitspreken over het voornemen om in het Museumpark een collectiegebouw realiseren. Al ruim 7 jaar is de aandacht gericht op een nieuw depotgebouw voor Museum Boijmans van Beuningen. Andere musea zijn niet in de planvorming betrokken. De initiatiefnemers Gemeente Rotterdam, Museum Boijmans van Beuningen en Stichting De Verre Bergen hebben als bouwlocatie het Museumpark aangewezen. Het belang van dit park en haar gebruikers wordt met deze keuze volledig ondergeschikt gemaakt aan deze ambitie.

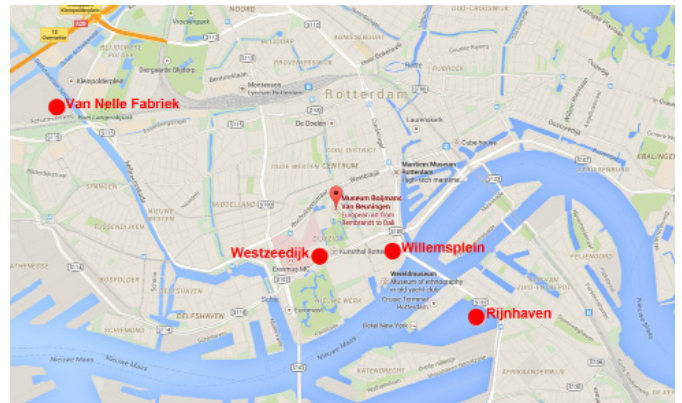
De vraag: “Van wie is eigenlijk het Museumpark? Van Boijmans?” lijkt door de initiatiefnemers zonder blikken of blozen met een volmondig ja te worden beantwoord.

Omdat een aantal betrokken Rotterdammers en de Vrienden van Het Park het hoog tijd vinden om te laten zien dat er wel degelijk andere, lees betere, mogelijkheden zijn om de museumcollectie van Rotterdam op een verantwoorde wijze op te slaan, werd deze middag belegd. Het eerste deel bestond uit een viertal pitches waarin enkele alternatieve locaties kort werden toegelicht. Het tweede deel bestond uit een interactief gedeelte waarin vragen en opmerkingen uit de zaal met de sprekers werden gedeeld. Tijdens de bijeenkomst werd een ‘Factsheet’ uitgedeeld (als bijlage toegevoegd) met daarin de vele onbeantwoorde vragen en onzekerheden die dit project voorsloeg.

De leiding van het gesprek was in handen van architect Wytze Patijn, stadsbouwmeester van Delft en voormalig rijksbouwmeester.

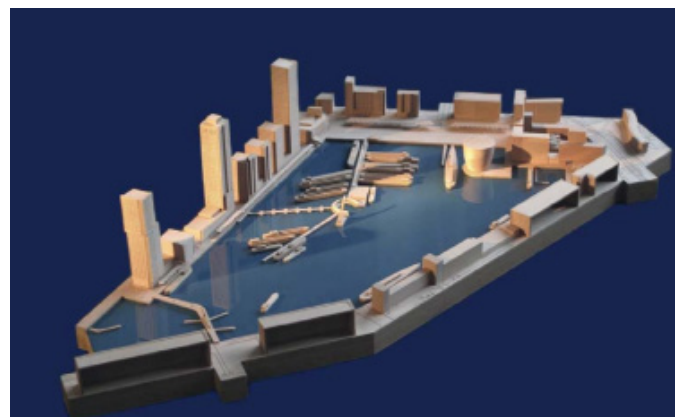
Centrale vraag

Omdat tot dusverre alleen maar naar locaties en gebouwen is gekeken vanuit het optiek of ze geschikt zijn voor een collectiegebouw, is het centrale thema van deze middag niet: “Wat kan Rotterdam betekenen voor een collectiegebouw?” maar: “Wat kan een collectiegebouw betekenen voor Rotterdam?” Na een welkomstwoord van gastheer Jelle Reumer, directeur van het Natuurhistorisch museum, opende Wytze Patijn de middag met de constatering dat het vreemd is dat deze vraag nog nooit expliciet is gesteld. Immers de bouw en exploitatie van een nieuw collectiegebouw zal overwegend met publieke middelen worden gefinancierd.

Alternatieven

Vanuit de motivatie dat een klein, jong, intensief gebruikt en geliefd Museumpark geen geschikte locatie is voor een enorm gebouw van 40 m hoog en een oppervlakte van ruim 15.000m² werden vier alternatieve locaties toegelicht vanuit hun meerwaarde voor de stad.

1. Rijnhaven

Het bestemmingsplan voor de Rijnhaven staat een publiek gebouw toe met een hoogte van 35 meter op een landtong in de haven. De locatie bevindt zich in de nabijheid van de oorsprong van de Holland-Amerikalijn en legt daarmee een rechtstreeks historisch verband met het depotgebouw. Deze wordt immers mede gefinancierd door de nazaten van de grondleggers van de Holland-Amerikalijn. Het bijzondere van de locatie is ook dat het ruimere gebied van de Rijnhaven en Wilhelminapier de overlap vormt tussen Rotterdam Zuid en de stad ten noorden van de rivier. Culturele en publieksfuncties in dit gebied dragen bij aan de hechting van beide stadshelften.

In de Rijnhaven kan aldus het bestaande ontwerp van het depotgebouw worden gerealiseerd. Meer dan op zijn oorspronkelijk bedachte plek komt hier de iconische waarde van het ontwerp tot zijn recht. Het gebouw krijgt de ruimte. En met daarbovenop een weerspiegeling in het water doet het gebouw wat het moet doen: in volkomen abstractie de aandacht trekken.

Atelier Quadrat - Stefan Gall

2. Van Nelle Fabriek

Hergebruik van leegstaande gebouwen is noodzakelijk. In de Van Nelle Fabriek die recent de UNESCO Werelderfgoed status heeft gekregen zijn veel culturele bedrijven gevestigd. Dit unieke icoon van de architectuur, waarvoor de Gemeente mede-verantwoordelijk heeft, trekt momenteel 100.000 bezoekers per jaar, met congressen en belangrijke publiekstrekkingen als 'Art Rotterdam'. Een collectiefunctie zou hier uitstekend bij kunnen aansluiten. Wessel de Jonge, coördinerend architect voor de herontwikkeling van de Van Nelle Fabriek, die ook verantwoordelijk was voor de restauratie van het gebouw, meldt dat er naast mogelijkheden voor nieuwbouw momenteel nog 30% van de totale ruimte beschikbaar is. Dat betekent ruim voldoende ruimte om de gezamenlijke collecties van zelfs alle Rotterdamse musea te bergen.

Wessel de Jonge architecten bna bv - Wessel de Jonge.

3. Westzeedijk

In het Masterplan voor het Erasmus MC is een belangrijke rol weggelegd voor een centrale oost-west lopende as als open ruimte door het complex die aansluit op het Museumpark. In stedenbouwkundig plan voor de Coolhaven is deze lijn als gegeven opgenomen. Nog voor de plannen goed en wel gerealiseerd zijn staat het Museumpark zelf ter discussie. De komst van een depotgebouw naast museum Boijmans doet in sterke mate afbreuk aan de omvang, kwaliteit en gebruiksmogelijkheden. Dat is jammer en bovendien

onnodig. Nabij de Westzeedijk is een kavel beschikbaar voor bebouwing. Hier kan een depotgebouw een verrijking betekenen voor de stad. In combinatie met een parkachtige oversteek van de Westzeedijk wordt een verbinding gemaakt tussen het Park en het Museumpark, krijgt het Erasmus MC een uitloop naar het Park en, last but not least, wordt het Museumpark vergroot middels een ensemble van groen en bebouwing waarvan de Kunsthal, het Natuurhistorisch en het depotgebouw deel uitmaken.

CULD – Cor Geluk en Jacco van 't Spijker

4. Willemsplein

Het voorstel voor een depotgebouw aan het Willemsplein sluit aan bij de visie van *Rotterdam Klein&Fijn*. In deze studie zijn honderden lege plekken in het centrum van de stad in kaart gebracht. Vervolgens is benoemd op welke wijze de invulling van deze lege plekken een meerwaarde zou kunnen worden voor de structuur voor de stad. Lege hoeken worden aantrekkelijke plekken! De invulling van de lege hoek aan het Willemsplein naast het Joulz-gebouw kan het startsein geven voor een groene invulling van het plein: een hoogwaardige verblijfsplek precies in het middelpunt van de stad, gelegen aan de rivier en een sluitstuk van de vergroening van de noordelijke Maaskades. Een gesloten 'gouden' depotgebouw op deze plek vormt een nieuw hoogtepunt in de havenarchitectuur van Rotterdam. Een markante verschijning zichtbaar vanaf de stadsas. De open en drie verdiepingen hoge plint draagt bij aan het gebruik van de openbare ruimte en fungeert als een dependance voor Boijmans - een visitekaartje op een plek waar veel toeristen en bezoekers kennismaken met de stad.

Studio Hartzema - Henk Hartzema

Discussie met de zaal

Vanuit het publiek kwamen nog meer suggesties en opmerkingen.

- “Kan de gemeentelijke parkeergarage in het Museumpark geen depot worden? Deze garage heeft een bezettingsgraad van slechts 20%.”
- “Kan het HNI niet verhuizen naar de Van Nelle Fabriek zodat de vrijgekomen ruimte benut kan worden voor de gezamenlijke Rotterdamse museumcollecties?”
- “Wat te denken van de vele leegstaande gebouwen in het centrum zoals bijvoorbeeld Nationale Nederlanden, Robeco, de Shell toren aan het Hofplein en veel andere gebouwen langs de Blaak/Westblaak?”

- “Is het niet erg ongebruikelijk om een kleine copie van een functie direct naast de hoofdfunctie te gaan bouwen?”
- “Is het collectiegebouw in de loop van de tijd niet getransformeerd tot een verkleinde editie van museum Boijmans?”
- “Heeft Rotterdam er niet meer baat bij als Boijmans elders in de stad expositieruimtes zou realiseren?”
- “Is clustering van musea nog wel van deze tijd?”
- “Kan er zomaar in het Museumpark gebouwd worden omdat we dit park nooit de tijd hebben gegeven om uit te groeien tot een park met grote bomen?”
- Voorzitter Raad van Toezicht Museum Boijmans, de heer Jan Loorbach legt uit dat “een Stichting (Gemeente, Boijmans en De Verre Bergen) eigenaar van het collectiegebouw zal worden. De collectie zelf is van de Gemeente. De Raad van Toezicht zal geen exploitatie toelaten met exploitatierisico’s”.

Tot besluit

Architectuurhistoricus en schrijver/journalist Arnold Westerhout mocht de middag beëindigen met een referentie naar het artikel *Boijmans' Collectiegebouw: icoon of iconoclasme?*, over het Museumpark dat onlangs van zijn hand is verschenen in het Rotterdamse kunsttijdschrift *PuntKomma* (Ed. jan-mrt 2015 | # 6).

“Het Museumpark is een kunstwerk dat aandacht behoeft. Hoe paradoxaal dat het Boijmans, als belangrijkste kunstinstituut van de stad, die reden juist aangrijpt om Yves Bruniers ontwerp te mogen verminken. In tegenstelling tot wat het museum verkondigt, is het nieuwe collectiegebouw daarom geen potentieel icoon, maar een potentieel iconoclasme.”

bijlage

Factsheet collectiegebouw Museum Boijmans van Beuningen

1. OMVANG?

Oppervlakte:	15.000 m ²
Afmetingen:	Ø40-Ø60 x 40 m
Inhoud:	88.000 m ³
n.b. oppervlakte natte kelder Boijmans:	onbekend

2. BESCHIKBARE BUDGET?

Genoemd in 2014:	50 miljoen
Financiering SDVB/ Gemeente Rotterdam ?	35 miljoen
Stichting De Verre Bergen:	15 miljoen

3. KOSTEN?

Raming prijsvraag ontwerp:	60 miljoen
Bouwkosten aangepaste plan:	onbekend
Grondkosten:	onbekend
Omgevingsplan:	onbekend

4. EXPLOITATIE?

Jaarlijkse bijdrage Gemeente:	2,5 miljoen
hoe lang gaat deze bijdrage ten koste van de kunstbegroting:	onbekend
n.b. Dit bedrag is ongeïndexeerd op basis van prijspijs 2010 en resulteert al voor oplevering van het collectiegebouw in een jaarlijks exploitatietekort van enkele tonnen	
jaarlijkse indexatiekosten:	onbekend
Genoemde bezoekersaantallen 2014:	50.000
Genoemde bezoekersaantallen 2015:	120.000
n.b.bezoekersaantal Art Rotterdam 2015 in 3 dagen:	25.000
bezoekersaantal James Bond tentoonstelling in 4 maanden:	160.000
Percentage exclusieve bezoekers collectiegebouw:	onbekend
n.b. volgens het bestemmingsplan collectiegebouw:	30%
Genoemde entreprijs 2014:	5 euro
Werkelijke entreprijs:	onbekend
Huuropbrengsten particuliere verzamelaars:	onbekend
Huuropbrengsten De Verre Bergen:	onbekend

5. RISICO?

Eigendoms verhouding Gemeente-MBVB-SDVB:	onbekend
Huurprijs per m ² :	ca. 300 -400 euro/m ²
n.b. meer dan dubbel zoveel als de huurprijs die bestaande commerciële kunstdepots in rekening brengen	